

Başvuru Numarası : 2018 / 2164
Toplantı Tarihi / Sayısı : 31.10.2019 / 101
Karar Numarası : 2019 / 58
Başvuran : A.F.A. (T.C: ...)
Adres : İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap : İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu/....

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Karara konu başvuruda, İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan başvuran; kötü muamele yasağının, eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

II. BAŞVURUNUN İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru 03/07/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenmiştir. Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüş, 6701 sayılı Kanunun 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereği başvurana iletilmiştir. Başvuranın, muhatap kurumun cevabi yazısına ilişkin yazılı görüşü 20/11/2018 tarihinde alınmıştır.

III. BAŞVURUYA İLİŞKİN OLAYLAR

5. Başvuran, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe teşebbüsü sonrasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu gerekçesiyle tutuklanarak ceza infaz kurumuna konulmuştur. Başvuran, 03.07.2018 tarih ve 2164 sayı ile kayda alınan dilekçesinde, özetle; aşırı kalabalıklaşma nedeniyle çeşitli sorunlar yaşadığını, sosyal, spor, sanatsal ve eğitsel faaliyetlerden faydalandırılmadığını, eğitim hakkının engellendiğini, açık ve kapalı görüş haklarının ve telefonla görüşme hakkının kısıtlandığını, ziyaretçilerin getirdiği veya kargo ile gönderilen kitapların kendisine verilmediğini, avukat görüşlerine kısıtlama getirildiğini, adi suçlardan tutuklu veya hükümlüler ile aynı koğuşa yerleştirildiğini, koğuş avlusunun üzerine tel takıldığını, revir ve hastaneye gecikmeli olarak gidebildiğini, kütüphaneden yeterince yararlanamadığını, süreli ve süresiz yayınlara erişiminin engellendiğini, dilekçelere cevap verilmediğini, idare ve gözlem kurulu kararlarının kendisine bildirilmediğini, radyosuna ve bazı kıyafetlerine el konulduğunu, aynı ceza infaz kurumundaki arkadaşlarına mektup göndermesinin ve onlarla sohbet etmesinin yasaklandığını, berbere gitmesinin engellendiğini, savunma hakkını kullanması için yeterli imkan tanınmadığını, din ve vicdan hürriyetinin engellendiğini, çamaşırlarını elinde yıkamak zorunda kaldığını, koğuşta kuş

beslemesine izin verilmediğini, maruz kaldığı muameleler nedeniyle insan onurunun zedelendiğini iddia etmekte ve bu bağlamda bu eşitsiz uygulamaların ve onur kırıcı davranışların giderilmesini talep etmektedir.

6. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca, İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte başvuranın, tüm iddialarına ayrı ayrı olarak yanıt verilmiş, İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı'nın 07/03/2018 tarih ve 2018/1091 sayılı kararı, 12/06/2018 tarih ve 2018/3101 sayılı kararı, 20/11/2017 tarih ve 2017/5234 sayılı kararı, 23/07/2018 tarih ve 2018/3749 sayılı kararı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/11/2016 tarih ve 135251 sayılı yazısı, İ... Cumhuriyet Başsavcılığının 07/10/2016 tarih ve B.M.2016/30331 sayılı yazısı, 25/11/2016 tarih ve B.M.2016/37057 sayılı yazıları gönderilmiştir. Ayrıca başvuranın kurum reviri ve hastanedeki muayene kayıtları ile kütüphaneden yararlandığı kitap listelerine ilişkin kayıtları iletmiştir.

7. Başvurana, 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca muhatabın yazılı görüşü iletilerek kendisinin yazılı görüşleri istenmiş; bu kapsamda başvuran acil sağlık durumunda revire çıkmada problem yaşamadığını ancak hasta sevklerinde gecikmelerin yaşandığını, Kurum idaresine verdiği dilekçelerin dikkate alınmadığını, el konulan radyosunun iade edildiğini, diğer iddialarına ilişkin ise Kurum açıklamalarının kendi iddialarını doğruladığını bildirmiştir.

IV. İLGİLİ MEVZUAT

A. Ulusal Hukuk

8. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. Maddesine göre "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

9. Anayasanın "Hak Arama Hürriyeti" kenar başlıklı 36 ncı maddesine göre "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

10. Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik" kenar başlıklı 10 uncu maddesine göre "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir [...]Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

11. Anayasa'nın Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi kenar başlıklı 42. Maddesine göre " Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir"

12. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da

koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

13. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun “Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 3'üncü maddesine göre “(1)Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2)Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.”

14. 6701 Kanununun “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin 1'inci fıkrasına göre “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.”

15. 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”

16. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6'nci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre “ Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.”

17. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Avukat ve noterle görüşme hakkı” başlıklı 59'uncu maddesine göre “(1) Hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatları ile vekâletnamesi olmaksızın en çok üç kez görüşme hakkına sahiptir. (2) Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır [...] (4) Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekkilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz. Ancak, 5237 sayılı Kanunun 220'nci, İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde yer alan suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisi; konusu suç teşkil eden fiilleri işlediğine, infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin avukatlarına verdiği veya avukatlarınca bu kişilere verilen belgeler infaz hâkimince incelenebilir. İnfaz hâkimi belgenin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu karara karşı ilgililer, 4675 sayılı Kanuna göre itiraz edebilirler.”

18. 23/07/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 667 sayılı sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde

Kararnamenin 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendi uyarınca “Tutuklu olanların avukatları ile görüşmelerinde, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürülmesi, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirilmesi, bunlara emir ve tâlimat verilmesi veya yorumlarıyla gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletilmesi ihtimalinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısının kararıyla, görüşmeler teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilir, tutuklu ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli hazır bulundurulabilir, tutuklunun avukatına veya avukatın tutukluya verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tutukları kayıtlara elkonulabilir veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir. Tutuklunun yaptığı görüşmenin, belirtilen amaçla yapıldığının anlaşılması hâlinde, görüşmeye derhal son verilerek, bu husus gerekçesiyle birlikte tutanağa bağlanır. Görüşme başlamadan önce, taraflar bu hususta uyarılır. Tutuklu hakkında, tutanak tutulması hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle tutuklunun avukatlarıyla görüşmesi sulh ceza hâkimliğince yasaklanabilir. Yasaklama kararı, tutuklu ile yeni bir avukat görevlendirilmesi için derhal ilgili baro başkanlığına bildirilir. Baro tarafından bildirilen avukatın değiştirilmesi Cumhuriyet savcısı tarafından istenebilir. Görevlendirilen avukata, 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 13'üncü maddesine göre ücret ödenir.”

19. 5275 sayılı Kanunun “Öğretimden yararlanma” başlıklı 76'ncı maddesine göre kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.

20. 22/11/2016 tarih ve 29896 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4'üncü maddesine göre “Terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanlar, olağanüstü halin devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında, ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremezler.”

21. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri” başlıklı 71'inci maddesine göre “ Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.” Mezkur kanunun “Hükümlünün muayene ve tedavisi” başlıklı 78'nci maddesine göre “Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır.”

22. Aynı Kanunun “Hastaneye sevk” başlıklı 80'inci maddesine göreyse “Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.”

23. 5275 sayılı Kanunun “Zorlayıcı araçların kullanılması” başlıklı 50'nci maddesine göre “(1)Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. (2)Kelepçe ve

bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar, (a) yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, (b) hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle, (c) diğer kontrol usûllerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle kullanılabilir.”

24. 5275 sayılı Ceza İnfaz ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Kuruma Alınma ve Kayıt İşlemleri” başlıklı 21’inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre “[...]Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konulur ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır.”

25. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Arama” başlıklı 36 ncı maddesine göre “Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır.”

26. 06/04/2006 tarih ve 26131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün “Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım” başlıklı 46’ncı maddesine göre “(1) Kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlü hazır bulundurulur. (2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir. a) Çıplak arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir, b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır, c) Çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir, d) Çıplak olarak arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir [...] (9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır.” Mezkur Tüzük’ün “Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar” başlıklı 129’uncu maddesinin 6’ncı fıkrasına göre “Hükümlüler, odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulurlar.” Aynı maddenin 7’nci fıkrası ise aramalarda insan onurunun korunmasını güvence altına almıştır.

27. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Hükümlüyü Ziyaret” başlıklı 83 üncü maddesine göre “Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.”

28. 29805 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’e göre “Kurum mevcudu, güvenliği ve düzeni dikkate alınmak suretiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan, hükümlü ve tutuklular için ceza infaz kurumlarındaki açık görüşler idare ve gözlem kurulu kararıyla iki ayda bir yaptırılabilir.”

29. 01/11/1984 tarih ve 3701 sayılı Dilekçe Kanununun 3 ünü maddesine göre “Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler.” Aynı kanunun 7. Maddesine göre “Türk vatandaşlarının ve Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir.”

30. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Hükümlünün Giydirilmesi” başlıklı 64’üncü maddesinin 2’nci fıkrasına göre “ Hükümlülerin giysileri, iç ve dış güvenlik görevlilerinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamaz.”

31. 17.06.2005 tarih ve 25848 sayılı Resmi Gazete yayımlanan Ceza İnfaz Kurumunda Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 7’nci maddesine göre “Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskiyenlerini, yenileriyle değiştirebilir.”

32. 5275 sayılı Kanunun “Hükümlülerin Gruplandırılması” başlıklı 24’üncü maddesine göre “Hükümlüler; [...] d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.”

33. Aynı kanunun “Hükümlünün Barındırılması ve Yatırılması” başlıklı 63 üncü maddesi şöyledir: “ (1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar. (2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir. (3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez. (4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır.”

34. 5275 sayılı Kanunun “Tutukluların Barındırılması” başlıklı 113. Maddesine göre “Tutuklular, maddî olanaklar elverdiğince suç türlerine ve taşıdıkları güvenlik riskine göre ayrı

odalarda barındırılırlar. Aralarında husumet bulunanlar ile iştirak hâlinde suç işlemiş olanlar aynı odalarda barındırılmazlar ve birbirleri ile temas etmelerini engelleyecek tedbirler alınır.”

35. 5275 sayılı Kanunun “Sağlığın korunması kurallarına uyma” başlıklı 27’nci maddesine göre “Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.”

36. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun “Kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü” başlıklı 60’ıncı maddesine göre “Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usûller düzenlenir.”

37. Aynı kanunun “Kütüphaneden yararlanma” başlıklı 61’inci maddesi şöyledir: “Ceza infaz kurumlarında, kurumun büyüklüğüne göre, kütüphane veya kitaplık oluşturulur. Kütüphanelerde veya kitaplıklarda verilen derslere kaynaklık edecek kitapların yanı sıra olanaklar ölçüsünde hükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmelerini, okuma alışkanlığı edinmelerini ve kültür bakımından ufuklarını geliştirmelerini sağlayacak kitaplar da bulundurulur. Hükümlüye kurum kütüphanesinden yararlanma imkânı verilir.”

38. 5275 sayılı Kanunun “Kütüphane ve kurslardan yararlanma” başlıklı 88’inci maddesine göre “Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir.”

39. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2’nci maddesine göre “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.”

40. 30.03. 2013 tarih ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in “Temel İlkeler” başlıklı 5’inci maddesinin 1’inci fıkrasının (b) bendine göre “ Hükümlü ve tutuklulara; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî görüşleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve sırf bu nedenlerle ayrıcalık tanınamaz.”

B. Uluslararası Hukuk

41. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nin 5’inci maddesine göre “Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz.” Beyanname’nin 7’nci maddesine göre “Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından istifade hakkını haizdir. Herkesin işbu Beyannameye aykırı her türlü

ayırddedici mualeleye karşı ve böyle bir ayırddedici muamele için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.”

42. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir: "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar." Sözleşme'nin 3. maddesi şöyledir: "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz. "

43. AİHS'in 8'inci maddesi şöyledir: "Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

44. AİHS'in 14'üncü maddesi şöyledir: "Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

45. Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesinin 2 nci maddesine göre "Bu Sözleşmeye Taraf her Devlet, bu Sözleşmede tanınan hakları ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya diğer bir fikir, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi her hangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın, kendi toprakları üzerinde bulunan ve E...menlik yetkisine tabi olan bütün bireyler için güvence altına almayı bu ve haklara saygı göstermeyi taahhüt eder." Sözleşmenin 7'nci maddesi ise şöyledir: "Hiç kimse işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz. Ayrıca hiç kimse, serbest iradesi olmadan tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz." Sözleşmenin 10'uncu maddesine göre "Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahiptir.”

46. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na (Avrupa Cezaevi Kuralları) Ek "Temel İlkeler" alt başlıklı 1'inci maddesi şöyledir: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır.”

47. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "Temel İlkeler" alt başlıklı 2 inci maddesi şöyledir: "Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkes cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam eder.”

48. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 3'üncü maddesine göre "Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır.”

49. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 4'üncü maddesine göre "Mahpusların haklarını ihlal eden cezaevi koşulları kaynak yokluğu gerekçe gösterilerek savunulamaz.”

50. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 5'inci maddesi şöyledir: "Cezaevindeki yaşam kamusal hayatın olumlu yanlarına olabildiğince yaklaşacak biçimde düzenlenmelidir."

51. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 5'inci maddesi şöyledir : "Alıkonma sürecinin tümü özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin özgür toplumla yeniden bütünleşmelerini kolaylaştıracak şekilde yönetilmelidir."

52. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na ek "Dağıtım ve Yerleştirme" alt başlıklı 18.1 inci maddesi şöyledir: "Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metre küp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır."

53. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na ek "Kıyafet ve yatak" başlıklı 20.3. maddesine göre "Tüm kıyafetler uygun koşullarda saklanmalı ve ihtiyaç olduğunda değiştirilmelidir."

54. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)'nın 4'üncü maddesi şöyledir: "Cezaevi idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sağlık – spor temelli- nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun, mevcut olan başka destek türlerini sunmalıdır."

55. Nelson Mandela Kuralları'nın 12'nci maddesine göre "Koğuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuşabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir."

56. Nelson Mandela Kuralları'nın 24'üncü maddesine göre "Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması devletin bir sorumluluğudur. Mahpuslar, toplumda mevcut olan sağlık hizmet standartlarına sahip olmalıdır ve yasal statüleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaksızın ücretsiz olarak gerekli sağlık hizmetlerine erişebilmelidir."

57. Nelson Mandela Kuralları'nın 56'ncı maddesine göre "Her mahpus cezaevi müdürüne veya temsilciliğini yapmaya yetkili cezaevi personeline her gün istek veya şikâyette bulunma fırsatına sahip olmalıdır."

58. Nelson Mandela Kuralları'nın 58'inci maddesi şöyledir: "Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına izin verilir."

59. Nelson Mandela Kuralları'nın 60'ıncı maddesine göre "Ziyaretçilerin aranması ve kuruma alınma prosedürleri aşağılayıcı olmamalıdır."

60. Nelson Mandela Kuralları'nın 63'üncü maddesine göre "Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

a. Başvuranın İddiaları

61. İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta olan başvuran, E... Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri 4. Sınıf öğrencisi olduğunu, sınavlarına giremediğini, ALES, KPSS YDS gibi sınavlara giremediği için eğitim hakkının ihlal edildiğini, avukat görüşmelerinin kısıtlandığını ve kayıt altına alındığını, kalabalıklaşma sorunu nedeniyle birçok zorluklarla karşılaştığını, farklı suç gruplarıyla birlikte tutulduğunu, bahçenin üzerine çekilen fens teli nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu, Kurum revirinden zamanında ve yeterince faydalanamadığını, sevklerin geciktiğini, açık ve kapalı görüşlerde ailesi dışındaki kişilerle görüştürülmediğini, açık görüş ve telefon görüşmelerinde kısıtlamalar olduğunu, ceza infaz kurumu tarafından dilekçelerine cevap verilmediğini ve dilekçeleri üzerine yapılan işlemlerden haberdar edilmediğini, baskılı ve yazılı kıyafetlerine izin verilmediğini, kargo yoluyla veya ziyaretçilerinden kitap almasına izin verilmediğini ve kurum kütüphanesinden sınırlı olarak faydalanabildiğini, kendisine ayrımcılık yapılarak Kurumdaki eğitim ve sosyal, sportif, kültürel ve eğlence faaliyetlerine katılmasına izin verilmediğini, kuş beslemesine izin verilmediğini, maruz kaldığı muameleler nedeniyle insan onurunun zedelendiğini ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

b. Muhatap Kurumun Yanıtı

62. İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, Kurum idaresi; başvuranın kalabalık bir koğuştaki ve farklı suç gruplarıyla birlikte kalması nedeniyle mağdur olduğu iddialarına ilişkin olarak, başvuranın 5275 sayılı kanunun 63'üncü maddesinin 1'inci fıkrası ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük'ün 45 inci maddesinin 3'üncü fıkrasına uygun olarak kuruma barındırıldığını, ayrıca 15 Temmuz hain darbe girişimi nedeniyle kurumda kapasite üstünde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı ve kuruma sevklerin devam ettiği, bütün bu hususların birlikte değerlendirilerek oda ve koğuş yerleştirilmelerinin adil ve hakkaniyet çerçevesinde yapıldığı ifade edilmiştir. Başvuranın farklı suç gruplarından tutuklu ve hüküm özlülerle aynı koğuştaki kaldığı ve bu nedenle sorunlar yaşadığı iddialarına ilişkin olarak ise başvuranın 5275 sayılı kanunun 63'üncü maddesinin 1 inci fıkrasına uygun bir şekilde tutulduğu ve yerleştirmelerin mevzuata uygun olarak yapıldığı, oda ve koğuşlarda farklı suç grubu tutukluların bir arada kalmasına yönelik İdare ve Gözlem Kurulunun 16/10/2017 tarih ve 2017/4603 sayılı bir kararı olduğu ifade edilmiştir.

63. Başvuranın ceza infaz kurumunda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere kendisine ayrımcılık yapılarak katılmasına izin verilmediği iddialarına ilişkin olarak söz konusu hususta 5275 sayılı kanunun 6'ncı maddesinin 1'nci fıkrasının a bendi uyarınca kurumda asayiş, güvenlik ve düzeni sağlamak adına söz konusu güvenlik tedbirinin alındığı ifade edilmiştir.

64. Başvuranın üniversite eğitimine devam edemediği, KPSS, YDS, ALES gibi merkezi sınavlara giremediği iddialarına ilişkin olarak söz konusu uygulamanın 7083 sayılı Kanun'a dayandığı, ancak OHAL'in uzatılmayarak bu kısıtlamanın kaldırıldığı ifade edilmiştir.

65. Başvuranın açık ve kapalı görüşlerde ve telefon görüşmelerinde kısıtlamalar yapıldığı iddialarına ilişkin ise; 18/08/2016 tarih ve 29805 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte yer alan hükümlere uygun bir biçimde İdare ve Gözlem Kurulunun 28/11/2016 tarih ve 2016/5284 sayılı bir karar aldığı ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda hükümlü ve tutuklular için düzenlenen ziyaret programında 2 ayda bir kez olmak üzere açık ziyaret yaptırılmasına karar verildiği ancak bu kararın 12/06/2018 tarih ve 2018/3101 sayılı kararlarla değiştirilerek ayda bir açık görüş yapılmaya başlandığı, ifade edilmiştir. 667 sayılı KHK’nın 6. Maddesi e bendi ve buna uygun alınan 28/11/2016 tarih ve 2016/5284 sayılı İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile telefon görüşmelerinin 15 günde bir ve mesai saatlerinde olmak üzere yarım saatten az ve 1 saatten fazla olmamak kaydıyla yaptırıldığını ancak olağanüstü halin sona ermesi ile bu kısıtlamanın kaldırıldığı belirtilmiştir. Yine OHAL’in sona ermesi ile FETÖ/PDY mensubu hükümlülerin görüşebilecekleri ziyaretçileri dışında bildirmeleri halinde 3 kişi ile daha görüşebilmeleri için başvuru yapmaları, bunun için 60 günlük süre verildiği ifade edilmiştir.

66. Başvuranın ziyaretçileri tarafından getirilen ya da kargo ile gönderilen kitapların kendisine verilmediği iddiasına ilişkin olarak, Adalet Bakanlığının 16.11.2016 tarih ve 66708689-2014.99.00-E.3196/131111 sayılı “Ders Kitapları ve Diğer Kitaplar” konulu yazısında belirtilen mevzuatın ilgili maddeleri ve Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 02/11/2017 tarih ve 2017/2290 D.İş sayılı kararı gereğince 23/11/2017 tarih ve 2017/5305 sayılı İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare ve Gözlem Kurulu) kararının alındığını, bu karara göre de OHAL süresince, silahlı terör örgütü mensubu hükümlü ve tutukluların, örgütsel faaliyetlerinin engellenmesi, başkalarıyla haberleşme, irtibat kurma ve kendi aralarında bilgi paylaşımında bulunmaları ile meydana gelebilecek istenmeyen olayların önüne geçilmesi amacıyla, dışardan kargo/posta ve koli yoluyla gelen ders kitapları ve dört temel dini kitabın (Kur'an-ı Kerim, İncil, Tevrat, Zebur) dışında kalan her tür kitap, dergi ve gazete, broşür vb evrak ve dökümanın kuruma kabul edilmemesine, kapalı koli ya da posta evrakı olarak teslim alınması halinde de tutanak tutularak kütüphane ya da emanet eşya deposunda muhafaza edilmesine, hükümlü/Tutukluya tebliğ yapılarak söz konusu kitap ve yayınların ailesi veya ziyaretçisine verilebileceği bilgisinin verilmesine karar verildiği bildirilmiştir. Ayrıca OHAL uygulamasının sona ermesine istinaden FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne mensup tutuklu ve hükümlüler üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmış olduğu ve bu suçtan tutuklu ve hükümlü olanların yakınlarının getirdiği kitapların ilgili birim incelemesinden sonra kişilere teslimi yapıldığı belirtilmiştir.

67. Başvuranın kurum kütüphanesinden çok sınırlı şekilde yararlandığı iddiasına ilişkin olarak, infaz kurumu kütüphanesi bünyesinde toplan 3572 adet kitabın bulunduğu, Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin 30’uncu maddesine uygun olarak kurumda bulunan tutuklu ve hükümlülere kütüphanede bulunan kitapların listesinin verilerek dilekçe karşılığında istedikleri kitapları alabilme imkanının sağlandığı ve başvuranın da bugüne kadar talep etmiş olduğu 7 kitabın kendisine verildiği bildirilmiş, buna dair kütüphane birimi tarafından tanzim edilen evrak yazı ekinde sunulmuştur.

68. Ceza İnfaz Kurumu, başvuranın avukat görüşme süresinin kısıtlanması ve görüşlerinin kayıt altına alınması nedeniyle mağdur olduğu iddialarına ilişkin olarak, 23 Temmuz 2016 tarih ve 29779 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 6’ncı maddesi ve İ... Cumhuriyet Başsavcılığının 07/10/2016 tarih ve B.M.2016/30331 sayılı tedbir konulu yazısı gereği İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare ve Gözlem Kurulu) tarafından alınan 28/11/2016 tarih ve 2016/5284 sayılı karar ile FETÖ/PDY örgüt üyeliği kapsamında yürütülen soruşturmalar nedeniyle tutuklu bulunan kişilerin tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içerisinde olmak koşuluyla kurum tarafından yapılacak bir düzenleme ile her bir tutuklunun haftada bir kez ve azami bir saat avukat ile görüşürdüğü, bununla birlikte İ... Cumhuriyet Başsavcılığının 19/02/2018 tarih ve 2018/1265 B.M. sayılı tedbir kararlarının kaldırılması hakkında yazısı ve Cumhuriyet Başsavcılığının 23/07/2017 tarih ve B.M.2016/2768 Muh. sayılı yazısı ile 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 6/1-d maddesi uyarınca getirilen kısıtlamaların kaldırılmasının uygun bulunmasına müteakip, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 26/02/2018 tarih ve 2018/871 sayılı yeni bir karar alındığı, söz konusu karar ile “yetkili mercilerce haklarında herhangi bir kısıtlama kararı bulunmayan hükümlülerin mesai günlerinde, 09.00-17.00 saatleri arasında, bir defa iki saati geçmeyecek şekilde avukatları ile görüştürülmesine, yetkili mercilerce haklarında kısıtlama kararı bulunmayan tutukluların, mesai günlerinde 09.00-22.00 saatleri arasında bir defa iki saati geçmeyecek şekilde avukatları ile görüştürülmesine, hafta sonu avukat görüşü kabulünün yapılmamasına karar verildiği” belirtilmiştir.

69. Başvuranın koğuş bahçesinin üstünün fens teli ile örtülü olması nedeniyle psikolojisinin bozulduğu iddialarına ilişkin olarak söz konusu uygulamanın 5275 sayılı Kanunun 6’ncı maddesinin 1’inci fıkrasının a bendi kapsamında ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 07/04/2017 tarih ve 2017/5234 sayılı yazısına binaen alınan 20/11/2017 tarih ve 2017/5234 sayılı İdare ve Gözlem Kurulu Kararı çerçevesinde yapıldığı belirtilmiştir.

70. Başvuranın kurum doktorundan yeterince faydalanamadığı ve hastane sevklerinin çok geciktiği iddialarına ilişkin olarak, mahpusların mağdur olmaması için hakkaniyet çerçevesinde oda ve koğuşlar için revir günü belirlendiği, acil durumlarda ise hem kurum doktoruna hem de 112 Acil Yardım Servisine haber verildiği ve sağlık memurları tarafından hastalara müdahale edildiği, hükümlü ve tutukluların ilgili hekimlerce yapılan muayeneler neticesinde uygun görülmesi durumunda hastaneye sevkinin yapıldığı ifade edilerek, başvuranın muayene ve sevk bilgileri bildirilmiştir.

71. Süreli ve süresiz yayınların tarafına verilmediği iddialarına ilişkin ise; 5275 sayılı Kanunun 62/3. Maddesi ile Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesinin hükümlülerin bu hususta yaptığı itiraz üzerine almış olduğu 02/11/2017 tarih ve 2017/2290 D.İş sayılı kararına istinaden İdare ve Gözlem Kurulunun 23/11/2017 tarih ve 2017/5305 sayılı kararı ile “Terör Örgütü mensubu tutuklu ve hükümlülerin dışarıdan gelen/getirilen kitap ve yayınların verilmemesine” karar verildiği, ayrıca Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün 16/11/2016 tarihli yazısında Kurum kütüphanesinde bulunmayan kitapların hükümlü ya da tutukluların emanet hesaplarından karşılanması kaydıyla alınabileceğinin belirtildiği, başvuranın 12/03/2018

tarihinde talep ettiği bazı kitapların alındığı belirtilmiş ve kitapların alındığına dair kırtasiye fişi yazı ekinde sunulmuştur.

72. Başvuranın dilekçelerine cevap verilmediği ve dilekçeleri üzerine yapılan işlemlerden haberdar edilmediği iddialarına ilişkin olarak, mahpusların yazdığı dilekçeleri sabah sayımında vardiya memurlarına teslim ettikleri, yazılan tüm dilekçelerin kurumun Başmemurluğu tarafından tasnif edilerek ilgili birimlere havale edildiği, bütün mahpusların dilekçelerinin ilgili mevzuat kapsamında ilgili makam ve kurumlara iletiildiği, kanuna ve usule uygun olmayan dilekçeler hakkında mahpuslara aynı gün bilgi verildiği ve söz konusu mahpuslardan aynı gün tekrar dilekçe alındığı, bu kapsamda başvuranın 40 dilekçesinin çıkış yaptığı ve dilekçelerine gelen cevapların da kendisine tebliğ edildiğine dair Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) dosyasında tebliğ-tebellüğ belgelerinin olduğunun tespit edildiği ifade edilmiştir.

73. Gözlem Kurulu kararlarının kendisini ilgilendirenlerden bilgilendirilmediği iddialarına ilişkin olarak başvuranın kendisi hakkında alınan kararlara karşı yaptığı itirazların ilgili Cumhuriyet Savcısının görüşü alınarak Karşıyaka İnfaz Hakimliğine gönderildiğinin tespit edildiği belirtilmiştir.

74. Radyosuna el konulduğu iddiasına ilişkin; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 30/05/2017 tarih ve 65081 sayılı yazısı gereğince dışarıdan getirilen radyoların FM bandı dışındakileri sökülerek verilebileceği, uygulamanın bundan kaynaklandığı belirtilmiştir.

75. Başvuranın yazılı ve baskılı kıyafetlerine el konulduğu iddialarına olarak kurumun uygulamalarının Ceza İnfaz Kurumunda Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 7. Maddesi ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 64. Maddesinin 2'nci fıkrasına dayandığı ve ilgili mevzuata aykırı olmadığını ifade etmiştir.

76. Kurum içerisindeki arkadaşlarına mektup gönderemediği iddialarına ilişkin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 22/01/2017 tarih ve 45/1 nolu Genelgesi gereğince bu kapsamdaki Kurum içi mektupların mektup okuma komisyonu tarafından incelenerek ücretsiz olarak ilgililerine teslim edildiği bildirilmiştir.

77. Berbere gitmesinin engellendiği ve saç kesiminin koridorda yapıldığı iddiasının Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 04/11/2016 tarih ve 126215 sayılı yazısı çerçevesinde kaldığı koğuış için belirlenen günde koğuış odasının dışında ve kapı önünde yapıldığı belirtilmiştir.

78. Bilgisayarda yeterli CD inceleme ve savunma yapma hakkının verilmediği iddialarına ilişkin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 01/06/2017 tarih ve 66406 sayılı yazısı gereğince tutuklu ve hükümlülerin savunma hazırlamaları konusunda gerekli kolaylığın sağlanması gerektiği, bu kapsamda Kurum bünyesinde bilgisayar odası oluşturularak tutuklu ve hükümlülerin program çerçevesinde bu odadan faydalanmasının sağlandığı belirtilmiştir.

79. Çamaşırlarını elde yıkamak zorunda kaldığı iddiasına ilişkin ise; tutuklu ve hükümlülerin kendi öz bakımlarını kendilerinin yapması gerektiği, temizlik malzemeleri ile bazı çamaşırların kantinde satıldığı, ayrıca nevresim, battaniye çarşaf gibi malzemelerin Kurum tarafından yikattırıldığı, Kurum bünyesinde çamaşırhane atölyesi kurulması için girişimlerde bulunulduğu da ifade edilmiştir.

80. Kuş beslenmesine izin verilmemesi iddiasına ilişkin olarak başvuranın böyle bir talebinin olmadığı, koğuş yer durumu dikkate alınarak 3 adet kafese izin verildiği belirtilmiştir.

c. Başvuranın Cevabı

81. Başvuran, ceza infaz kurumunun yazılı görüşüne ilişkin cevabi yazısında, başvuru konularından kuş besleme konusunda kendi talebi bulunmadığını, radyosunu iade edilerek ailesine teslim edildiğini, acil sağlık durumunda revire çıkmada problem yaşamadığını ancak hasta sevklerinde gecikmelerin yaşandığını, Kurum idaresine verdiği dilekçelerin dikkate alınmadığını, OHAL uygulamasında kaynaklanan kısıtlamaların OHAL'in sona ermesiyle kaldırıldığı yönündeki Kurum açıklamalarının ise kendi iddialarını doğruladığını bildirmiştir.

VI. DEĞERLENDİRME

82. Başvurunun, 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir.

83. Başvuranın iddialarına ilişkin olarak İ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından sunulan yazılı görüşte tüm iddialara tek tek yanıt verildiği, bununla birlikte başvuranın, söz konusu yanıtlar üzerine sunduğu yazılı görüşte, adil yargılanmaya, kalabalıklaşmaya ve farklı suç gruplarıyla birlikte tutulmasına, sağlık hakkına erişime ve kurum içi mektup alma ve göndermeye, kıyafetlerinin verilmemesine, kütüphaneden faydalanmaya, kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlerden faydalanmaya, fens teline ve ayrımcılık yasağına yönelik iddialarını sürdürdüğü görülmektedir. Dolayısıyla, başvuranın herhangi bir ihlale maruz kalıp kalmadığı yönündeki değerlendirme, bu hususlar ile sınırlı olacaktır.

84. Başvuranın iddiaları, ceza infaz kurumu idaresinin yanıtları, ekteki bilgi ve belgeler, mevcut yasal mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirildiğinde;

a) Kabul Edilebilirlik Yönünden

aa. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamındaki İddiaları Bakımından

85. Başvuran; ceza infaz kurumunda tutuklu bulunduğu sürede müdafisiyle görüşmelerine sayı ve zaman sınırı konulduğunu, görüşmelerini kamera kaydına alınarak gerçekleştirilebildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuranın, özgürlüğünden mahrum bırakılmış olsa dahi hakkındaki soruşturma ve yargılama süreçlerinde yapılan uygulamalar nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin şikâyetlerinin 6701 sayılı kanunun 17'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında yer alan "yargı

yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler” kapsamına girdiği ve yargı işlemlerinin Kurumumuzun görev alanı dışında olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu işlemlere karşı yargısal yollara başvurmak imkânı da mevcuttur. Bu nedenle başvuranın adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

bb. Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddiaları Bakımından

86. Başvuranın FETÖ/PDY tutuklusunu olarak ceza infaz kurumunda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlerinden faydalandırılmadığına ve tutulduğu koğuşun avlusuna fens teli çekildiğine ilişkin iddialarının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu öne sürmektedir. Bilindiği üzere, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna 6701 sayılı kanununun 3’üncü maddesinde düzenlenen ayrımcılık temellerinden herhangi birine dayanılarak ayrımcılık yasağı ihlali konusunda başvuru yapılabilmektedir. Hâlihazırda söz konusu dilekçeye konu ayrımcılık iddialarının, sayılan temellerden herhangi birine dayanmadığı değerlendirildiğinden başvuranın ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilmez olduğuna karar verilmesi gerekir.

cc. Başvuranın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Ulusal Önleme Mekanizması Görevi kapsamında ileri sürdüğü ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin İddiaları bakımından

87. Başvuranın Ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına giren iddialarının kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından kalabalıklaşmaya ve farklı suç gruplarıyla belirli bir süre birlikte tutulmasına, fens teline, sağlık hakkına erişime, ziyaretlere, dilekçe ve haberleşme hakkına, diğer hükümlülerle sohbet hakkının engellenmesine, kütüphaneden faydalandırılmamasına, kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere ilişkin iddialarının incelenebilirlik yönünden kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b) Esas İncelemesi Yönünden

88. Başvuranın kabul edilebilir olduğuna karar verilen ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Ulusal Önleme Mekanizması Görevi Kapsamındaki ileri sürdüğü İddiaları ile ilgili olarak;

aa. Fiziksel Koşullarla Bağlantılı Olarak Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

89. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. “Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir” (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37).

90. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olmasının gerektiğini ifade etmek

gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşılmış aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır.

91. Başvuran kaldığı koğuşun kalabalık olmasından olumsuz etkilendiğini öne sürmektedir. Avrupa Cezaevi Kurallarına göre “Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır.”

92. Bir ceza evindeki bütün hizmetlerin ve faaliyetlerin, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenmesi mümkündür. Kalabalıklaşma nedeniyle ilgili kurumdaki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşmanın, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilecek nitelikte olması da mümkündür.

93. Başvuran kalabalık (23 kişi) ve sağlıksız koşullarda kaldığını, tuvalet için kuyruk olduğunu, namazlarını kılmada geciktiğini, koğuşun havasız olduğunu ve temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını iddia etmektedir. Bu noktada AYM'nin de ifade ettiği üzere “Türkiye'nin 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kaldığını ve ülke genelinde FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu değerlendirilen kişiler hakkında soruşturma başlatılıp bu soruşturmalar kapsamında pek çok kişi hakkında tutuklama tedbiri uygulandığını yeniden hatırlatmak gerekir. Bu öngörülemeyen durum sonucunda ülke genelindeki tutuklu sayısı çok kısa süre -birkaç gün- içinde on binlerle ifade edilen sayılarla artmıştır” (AYM, Mehmet Hanifi Baki § 48).

94. Somut olayda başvuran tek bir tuvalet bulunmasından, yerde uyumak zorunda kalmasından ve koğuşun kirli olmasından olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte başvuran; yatağını başka mahpuslarla paylaştığını, bir veya birkaç kişi ile birlikte uyumak mecburiyetinde kaldığını veya diğer mahpuslarla nöbetleşe uyumak zorunda bırakıldığını öne sürmemiştir. Başvuran, kendisine düzenli biçimde muhafaza edilen ayrı bir yatak ile temiz tutulmasının sağlanması için gerekli sıklıkta değiştirilen ayrı ve uygun bir yatak takımı sağlanmadığını, zaman zaman ranzadaki yatakta uyuyamaması ve/veya kalabalık nedeniyle meydana gelen karışıklık ve gürültü sonucu uyuma koşullarının kötüleştiğinden de bahsetmemiştir. Başvuran koğuşun kirli olmasından şikayet etmekle beraber her mahpusun kendisinin ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermesi gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır (bkz. paragraf 37). Bu durumda başvuranın kendisine ayrılmış yerdeki yatakta uyuyup ranzadaki yataklarda uyuyamamasının başvuranın üzerinde ağır bir bedensel ve ruhsal yük oluşturduğu söylenemeyecektir.

95. Ayrıca, başvuran farklı suç gruplarıyla belirli bir süre bir arada tutulmasından olumsuz etkilendiğini öne sürmektedir. Nelson Mandela Kurallarına göre “Koğuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuyabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir.” Benzer şekilde 5275 sayılı Kanununun 23 üncü, 24 üncü ve 113 maddeleri

de mahpusların yerleştirilmesinde suç gruplarının değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

96. Somut olayda ceza infaz kurumunun başvuranın farklı suç gruplarıyla birlikte kaldığı iddialarını doğrudan reddetmediği; İdare ve Gözlem Kurulunun, ceza infaz kurumunda kapasite üstü tutuklu ve hükümlü barındırılması ve bu sayının artmasının öngörülmesi nedeniyle herhangi bir olağanüstü durumun yaşanmaması, asayiş ve güvenlik yönünden sıkıntılara mahal verilmemesi için zorunluluk nedeniyle farklı suç gruplarındaki hükümlü ve tutukluların yerleştirilmesi kararı aldığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte dosya üzerinden yapılan incelemede başvuranın farklı suç gruplarıyla birlikte barındırılmasına son verildiği de anlaşılmaktadır. Bu durumda başvuranın kurumda yaşanan kalabalıklaşmayla bağlantılı olarak geçici bir süre farklı suç gruplarıyla bir arada bulundurulmasının başvuranın üzerinde ağır bir ruhsal yük oluşturduğu değerlendirilmemektedir. Ancak yine de, ilgili mevzuat ve kurumun olanakları dahilinde mahpusların koşullara yerleştirilmesinde suç gruplarının her zaman göz önünde bulundurulması gerektiği değerlendirilmektedir.

97. Başvuran FETÖ/PYD kapsamında tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu koşunun avlusunda fens teli olmasından olumsuz etkilendiğini öne sürmektedir. Ceza infaz kurumu 5275 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 1 nci fıkrasının (a) bendi uyarınca Adalet Bakanlığının ilgili yazısı ve İdare ve Gözlem Kurulu kararının kurumda güvenlik ve asayiş sağlama amacıyla böyle bir uygulama olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu İdare ve Gözlem Kurulu kararına göre terör örgütü mensubu hükümlü ve tutukluların kendi aralarında yasa dışı olarak örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerinin ve ilerleyen dönemlerde gerçekleşmesi muhtemel (firar, isyan, dışarıdan isyan vb.) olayların engellenmesi ve Kurumda asayiş ve güvenliğin sağlanması amacıyla Silahlı Terör Örgütü mensubu hükümlü ve tutukluların barındırıldıkları koğu ve odaların havalandırma bahçelerinin üzerine tel file çekilmesine karar verilmiştir.

98. FETÖ/PDY'nin yapısının karmaşıklığı ve örgütsel ilişkinin sıklığı ile OHAL kararının gerekçeleri dikkate alındığında söz konusu soruşturmalar kapsamında çok sayıda kişinin tutuklanması üzerine bu kişilerin aynı ceza infaz kurumlarında bir araya gelmesinin ve örgütsel faaliyetlerine devam etmelerinin muhtemel olduğu açıktır (E.T., 28/6). Bu nedenle söz konusu uygulamanın meşru bir nedeni olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte, ceza infaz kurumuna ölçsüz veya aşırı bir yük getirmedikçe; mahpusların kendi aralarında yasadışı olarak haberleşmelerini önleyecek alternatif yöntemlerin araştırılmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

bb. Sağlık Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiaları Yönünden

99. Başvuran; kurum revirinden yeterince faydalanamadığından ve sağlık hakkına erişemediğinden şikâyet etmektedir. Nelson Mandela Kuralları'na göre "Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması devletin bir sorumluluğudur. Mahpuslar, toplumda mevcut olan sağlık hizmet standartlarına sahip olmalıdır ve yasal statüleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaksızın ücretsiz olarak gerekli sağlık hizmetlerine erişebilmelidir." Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, mahpusların tedavisi zor bir hastalığının olması, özgürlüğünden

mahrum bırakılanların iyilik halinin korunması kapsamında devletlere bir takım yükümlülükler getirebilmektedir (Arutyunyan v. Rusya, §71). Bu çerçevede kimi durumlarda mahpuslara gerekli tıbbi yardımın verilmemesi işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmesine neden olabilmektedir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan hasta bir kimseye gerekli tıbbi yardımın verilmemesi acil bir duruma yol açmışsa veya kişinin ‘yoğun ve uzun süreli acı çekmesine’ sebep olmuşsa, insanlık dışı muamele yasağı ihlal edilmiş olabilir.

100. Somut olayda başvuran sağlık hakkına gecikmeli eriştiğini öne sürmektedir. Ceza infaz kurumu ise başvuranın farklı polikliniklere çeşitli sevkinin olduğunu; ayrıca başvuranın kurum revirinde muayenesinin yapıldığına ilişkin kayıtları iletmiştir. Dosya üzerinden yapılan incelemede başvuranın sağlık hakkına erişemediği iddialarının acil bir duruma yol açtığı veya kişinin ‘yoğun ve uzun süreli acı çekmesine’ sebep olacak düzeyde eriştiği kanaatine varılmasını gerektirecek somut herhangi bir delil bulunmadığı değerlendirilmektedir. Başvuran da ayrıca acil durumlarda sağlıkla ilgili sıkıntı olmadığını vurgulamıştır.

cc. Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiaları Yönünden

101. Başvuran ailesi ile görüşlerinin iki ayda bire düşürüldüğünü, ailesi dışında üç kişi ile yapabileceği kapalı görüşlerin engellendiğini, telefon görüşmelerinin 15 günde bire düşürüldüğünü öne sürmüştür. Mahpusların, ziyaret, görüş, telefonla görüşme, yani ‘dış dünya ile ilişkileri’, mahpusların yeniden sosyalleşmesi ve topluma kazandırılması bakımından önem taşımaktadır (Y.S. §18/8). Nelson Mandela Kurallarına göre “Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına izin verilir.” 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi de mahpusların ziyaret hakkını güvence altına almaktadır.

102. Dosya üzerinden yapılan incelemede, şikâyet konusu eylemlerin fiziksel ve manevi etkileri, süresi ve yoğunluk derecelerinin değerlendirilmesi neticesinde başvuranın ziyaret sürelerinin 5275 sayılı kanuna aykırı olarak ve sistematik bir şekilde kısıtlanmadığı kanaatine varılmıştır. Ayrıca bu kısıtlamaların OHAL süresince uygulandığı ve başvurana özgü olmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte; AİHM’in de belirttiği üzere mahkûmun yakınları ile bağlantıda kalmasının, özel ve aile hayatına saygı hakkının esaslı unsurlarından olduğu ve cezaevi idaresinin bu konuda gerekli yardımı sağlaması gerektiği her zaman göz önünde bulundurulmalıdır (AİHM, Messina v. İtalya § 61). Bu bağlamda özellikle mahpuslarla ailesinin görüşmesini engelleyen veya kısıtlayan aksaklıklarının ceza infaz kurumundan kaynaklanması durumunda; kurum idaresinin bu durumu telafi edici yöntemlere başvurmasının hakların etkin kullanımına katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, OHAL dönemi süresince başvuranın ailesi dışında bildireceği 3 kişi ile kapalı görüş hakkının OHAL’in kalkmasıyla sona erdiği ifade edilmiştir. Bu uygulamaya ilişkin İdare ve gözlem kurulu kararının meşru bir nedeni olduğu da değerlendirilmektedir.

dd. Hükümlünün Giydirilmesi ile Bağlantılı Olarak Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiaları Yönünden

103. Başvuran yazılı ve baskılı giysilerine el konulduğundan şikâyet etmektedir. Avrupa Cezaevi Kurallarının “Kıyafet ve yatak” başlıklı 20.3. maddesine göre “Tüm kıyafetler uygun

koşullarda saklanmalı ve ihtiyaç olduğunda değiştirilmelidir.” Ayrıca belirli nitelikteki kıyafetlerin giyilmesine izin verilmemesinin yasal dayanağı bulunduğu anlaşılmaktadır.

ee. Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetlere Erişememe ile Bağlantılı Olarak Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiaları Yönünden

104. Başvuran kurum kütüphanesinden sınırlı bir şekilde faydalanabildiğinden şikayet etmektedir. Nelson Mandela Kuralları'na göre “Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır.” 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 62 nci maddesi de mahpusların dergi, gazete, kitap gibi süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkını güvenceye almıştır.

105. Somut olayda başvuran, kütüphaneden kısıtlı olarak faydalanabildiğini ve ziyaretçilerinin getirdiği kitapların kendisine verilmediğini, süreli ve süresiz yayınlara izin verilmediğini öne sürmektedir. Ceza infaz kurumu, konuyla ilgili olarak Adalet Bakanlığının 16.11.2016 tarihli yazısında belirtilen mevzuat hükümleri ile K... 1. Ağır Ceza Mahkemesinin hükümlülerin bu hususta yaptığı itiraz üzerine almış olduğu 02/11/2017 tarih ve 2017/2290 d.ış sayılı kararına istinaden İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 23/11/2017 tarih ve 2017/5305 sayılı kararı ile "Terör örgütü mensubu hükümlü ve tutuklulara dışarıdan gelen/getirilen kitap ve yayınların getirilmemesine " dair karara alındığını ve bu kararın da yine K... İnfaz Hakimliği tarafından şikayet üzerine incelenerek yerinde bulunduğunu bildirmiştir. Yine K... İnfaz Hakimliğinin konuya ilişkin 02/02/2018 tarih ve 2018/456 sayılı kararında da, K... 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 02/11/2017 tarih ve 2017/2290 d.ış sayılı kararına atıf yapıldığı görülmektedir. K... 1. Ağır Ceza Mahkemesinin söz konusu kararında "*Ceza İnfaz Kurumunda terör suçundan yargılanan veya bu suçtan ceza almış hükümlü ve tutuklular yönünden örgütsel bağları kesmek için bir kısım tedbirler alınabileceği, bu kapsamda gelen kitapların içerisinde haberleşmede kullanılabilecek bir kısım kimyasallarla yada ısıtarak veya ışığa tutarak yada görünmez kalem ile bir kısım yazıların gönderile kitapta bulunabileceği, dışarıdan gelen kitaplarda bu tür bir yazı olup olmadığının ceza infaz kurumunca teknik imkanlarla tespitinin mümkün olmadığı, bu yönde ceza infaz kurumunda teknik personelde bulunmadığı, bu nedenle bu yönde bir yasaklama kararının yasal mevzuata uygun olduğu, hükümlünün amacının kitap okumak olduğu taktirde bu kitapları kurum kütüphanesinden temin edebilecekleri gibi, yasaklı kitaplardan olmadığı taktirde dış kantine yazdırmak suretiyle Ceza İnfaz Kurumu personeli aracılığıyla ücreti karşılığı aldırabilecekleri, bu nedenle alınan önlem ile kısıtlama kararının ölçülü olduğundan itirazın kabulüne karar verilmiştir"* ifadelerine yer verilmiştir. İnfaz Kurumu da sunmuş olduğu cevabi yazıda kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların istediği kitap ve yayınlar için dilekçe yazarak talepte bulunabildiklerini, bu kapsamda başvuranın 12/03/2018 tarihinde dış kantin birimine dilekçe yazarak talep ettiği yayınların alındığına dair kırtasiye fişini yazı ekinde sunmuştur. Ayrıca OHAL'in uzatılmayarak sona ermesine istinaden FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütüne mensup tutuklu hükümlüler üzerindeki kısıtlamaların kaldırıldığı belirtilmiştir.

106. Başvuran, kargo veya ziyaretçileri tarafından getirilen kitapların kendisine verilmemesinin yanı sıra kurum kütüphanesinden yeterince faydalanamadığından da şikâyet etmektedir. Ceza infaz kurumu ise kurum kütüphanesinde 3700 civarı kitap bulunduğunu ve mahpusların talep ettiklerinde kütüphaneden faydalanabildiğini, başvuranın da bugüne kadar talep etmiş olduğu 7 adet kitabın kendisine verildiğini ifade etmiş ve bu hususla ilgili olarak kütüphane birimince tanzim edilen evrak yazı ekinde gönderilmiştir. Başvuran ise iki ya da üç haftada bir kitap talep etmesine rağmen taleplerinin bir kısmının karşılandığını veya hiç karşılanmadığını öne sürmektedir. Ceza infaz kurumunda meydana gelen kalabalıklaşmaya bağlı olarak, kurum kütüphanesinin mahpusların taleplerini karşılamakta yetersiz kalabileceğinin mümkün olabileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte; Adalet Bakanlığının ilgili yazısı ve ceza infaz kurumundaki kalabalıklaşmanın birlikte göz önünde bulundurulmasının gerektiği ve ceza infaz kurumunun kütüphanenin zenginleştirilmesi dahil çeşitli önlemler alarak mahpusların kütüphaneden daha etkin bir şekilde faydalanmasını sağlamanın önemli olduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak başvuranın sınırlı da olsa kurum kütüphanesinden faydalanabildiği ve süreli yayınlara erişim konusunda bir şikâyette bulunmadığı da göz önünde bulundurulmaktadır. Öte yandan infaz kurumu idaresinin sunmuş olduğu 23.11.2017 tarih ve 2017/5305 sayılı idare ve gözlem kurulu kararı ile "*Ceza İnfaz Kurumumuzda cezasını infaz etmekte olan Silahlı Terör Örgütleri mensubu hükümlü ve tutukluların, örgütsel faaliyetlerinin engellenmesi, başkalarıyla haberleşme, irtibat kurma ve kendi aralarında bilgi paylaşımında bulunmaları ile meydana gelebilecek istenmeyen olayların önüne geçilmesi amacıyla, dışarıdan kargo/posta veya koli yoluyla gelen öğrenci olanlar için ders kitapları ve dört temel dini kitabın (Kur'an-ı Kerim, İncil, Tevrat, Zebur) dışında kalan her tür kitap, dergi, gazete, broşür, vb. evrak ve dokümanın kuruma kabul edilmemesine, kapalı koli yada posta evrakı olarak teslim alınması halinde de tutanak tutularak kütüphane yada emanet eşya deposunda muhafaza edilmesine, hükümlü/tutukluya tebliğ yapılarak söz konusu kitap/yayımların ailesi yada ziyaretçisine verilebileceği bilgisinin verilmesine*" yönünde karar alınmıştır.

107. Başvuran, kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere katılamamasından şikâyet etmektedir. 5275 sayılı Kanunun "Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü" başlıklı 60'ıncı maddesi ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanmasını güvence altına almıştır. Nelson Mandela Kurallarına göre de "cezaevi idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sağlık – spor temelli- nitelikler taşıyanlar da dâhil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun, mevcut olan başka destek türlerini sunmalıdır."

108. Somut olayda başvuranın kurumda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif etkinliklere katılmadığı anlaşılmaktadır. Ceza infaz kurumu, 5275 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin 1 inci fıkrasına uygun olarak kurumda asayiş, güvenlik ve düzeni sağlamak adına spor, sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgili güvenlik tedbiri alındığını, bu çerçevede İ.. 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun (İdare ve Gözlem Kurulu) 10/01/2018 tarih ve 2018/165 sayılı bir kararı bulunduğunu ifade etmiştir. İdare ve Gözlem Kurulunun söz konusu kararına göre kurumda hükümlü ve tutuklu sayısının sürekli artarak

değişmesi ve buna bağlı olarak odalarda kalan hükümlü ve tutukluların yer değiştirmesi, farklı terör örgütü üyesi hükümlü ve tutukluların kuruma sevk veya nakil olarak gelmesi güvenlik ve asayiş tedbirlerinin alınmasını gerektirmiştir. Bu nedenle silahlı terör örgütü üyesi hükümlü ve tutuklularının, kurumun fiziksel durumu göz önünde bulundurulduğundan ve güvenlik bakımından tehlike yaratacağı değerlendirildiğinden bir süre spor faaliyetleri için geçici olarak odalarından çıkartılmayacağına karar verilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu kararında söz konusu hususa ilişkin alınan tedbirin geçici olduğunu ifade etmiş olsa da tedbirin ne kadar süre ile uygulanacağı veya söz konusu tedbirin kaldırılabilmesi için belirtilen “kurumun fiziki şartlarının uygun olması ve iç güvenliğin sağlanması” şartının yerine getirilip getirilmediğinin ne sıklıkta gözden geçirileceğine ilişkin bir süre belirtmemiştir. Bu kapsamda ceza infaz kurumunun mahpusların kurumda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlerden mümkün olduğunca faydalanabilmesi için gerekli şartların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda belirli aralıklarla değerlendirme yapmasının söz konusu hakların güvence altına alınmasına yardımcı olabileceği değerlendirilmektedir.

109. Bununla birlikte başvuranın sosyal ve kültürel faaliyetlere katılamasa da açık havadan yararlandırmaya ilişkin bir şikâyeti bulunmadığı ve bu süre zarfında açık havada egzersiz yapma gibi sportif faaliyetlerde bulunabileceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yapılan değerlendirmede, Ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi, disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir, makul gerekliliklerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

110. Somut olaya özgü şekilde tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; ceza infaz kurumlarında kötü muamele kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Ceza infaz kurumu koşulları bu bağlamda olayın kendine özgü koşullarına göre söz konusu yasak kapsamında değerlendirilebilir. Bununla birlikte tutulmaya ilişkin koşulların söz konusu uygulamanın niteliğinden kaynaklanan ve özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinin ötesinde asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Somut olaydaki tutulma koşulları ayrı ayrı ve başvuran üzerindeki toplu etkileri hesaba katılarak değerlendirildiğinde söz konusu asgari eşik derecesinin aşılmadığından insan hakları ihlali olmadığı sonucuna varılmıştır.

VII. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Mezkur başvuru neticesinde; başvuranın adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarının KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvuranın ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girdiği değerlendirilen kalabalıklaşmaya, farklı suç gruplarıyla birlikte tutulmasına, fens teline, sağlık hakkına, ziyaretlere ve telefon görüşmelerine, hükümlünün giydirilmesine, kütüphaneden faydalandırılmamasına, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere erişememesine ilişkin iddialarının incelenebilirlik yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Başvuru konusu iddialar açısından İNSAN HAKLARI İHLALİ OLMADIĞINA,
  5. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,
  6. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
  7. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,
- 31.10.2019 tarihinde, Mesut KINALI ve Mehmet ALTUNTAŞ'ın ek görüşü, Harun MERTOĞLU ve Saffet BALIN'ın karşıoyuyla, OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Cemil KILIÇ
Üye

Dilek ERTÜRK
Üye

Halil KALABALIK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Saffet BALIN
Üye

İLAVE GÖRÜŞ

Başvuranın ceza infaz kurumunda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere katılmasına izin verilmediği iddialarına ilişkin olarak idarenin vermiş olduğu cevap doyurucu değildir. Zira idare bu uygulamanın 5275 sayılı kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasının a bendine istinaden yapıldığını belirterek iddianın doğru olduğunu kabul etmektedir. Oysa kültürel, sosyal ve sportif faaliyetler, kişilerin hem fiziki hem de ruhsal gelişimini sağlayan etkinliklerdir. Dolayısıyla kişilerin bu aktivitelerden mahrum bırakılmaları kabul edilemez. Bu nedenle idare, gerekirse ek güvenlik tedbirlerini alarak kişilerin bu haklardan yararlanmasını sağlamakla görevlidir.

Mesut KINALI
İkinci Başkan

İLAVE GÖRÜŞ

Başvuranın ceza infaz kurumunda düzenlenen kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere katılmasına izin verilmediği iddialarına ilişkin olarak idarenin vermiş olduğu cevap tarafınca yeterli bulunmamıştır. Nitekim idare dolaylı olarak bu uygulamanın 5275 sayılı kanununun 6. maddesinin 1. fıkrasının a bendine belirtilen güvenlik tedbirlerine istinaden yapıldığını belirterek iddianın doğru olduğunu kabul etmektedir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü" başlıklı 60'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usuller düzenlenir."

Aynı Kanununun 63'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre "Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez."

Aynı Kanununun 25'inci maddesine göre " (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir: b) Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır. c) Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre; hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı üniteye kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir. d) Hükümlü, yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir. h) Hükümlü, kurum iç yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz."

Aynı Kanununun "Beden Eğitimi ve Boş Zaman Etkinlikleri" başlıklı 87inci maddesi " (1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler." hükmünü içermektedir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün, Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu, 22/01/2007 tarih ve 45/1 sayılı Genelgesi'nin, Ortak Hükümler Başlıklı Bölümünde; "(1) **Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar.** Bu faaliyetler yüksek güvenli kurumlara ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve

katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir. (3) Ortak etkinliklere katılacak hükümlü ve tutukluların gruplandırılması, programların amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden uygulamaya son verilmesi veya gerekli değişikliklerin yapılması hususlarında idare ve gözlem kurulunca karar alınır denildiği, (13) **Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir.** Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.” denilmektedir.

Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahına Dair Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)’nın “Beden eğitimi ve spor” başlıklı 21’nci maddesine göre; “(1) Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiği zaman günde en az bir saat açık havada uygun bir biçimde beden eğitimi yapmasına imkan verilir. (2) Genç mahpuslara ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer mahpuslara, egzersiz süreleri içinde fiziksel eğitim ile eğlenmeleri için eğitim verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve araç sağlanır.”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)’nın “Açık Havaya Çıkma ve Boş Zaman Faaliyetleri” başlıklı 27. Maddesi 6 ve 7. Paragrafı “6. Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir. 7. Mahpusların egzersiz esnasında ve eğlendirici faaliyetlere katılmaları için birbirleriyle bir araya gelmelerine izin verilmelidir.”

Sonuç olarak sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler, kişilerin hem fiziki hem de ruhsal gelişimini sağlayan etkinliklerdir. Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaları sağlanmalıdır.

Dolayısıyla kişilerin bu aktivitelerden mahrum bırakılmaları kabul edilemez. Bu nedenle idare, gerekirse ek güvenlik tedbirleri alarak cezaevlerinde tutulan kişilerin bu haklardan yararlanmasını sağlamakla görevlidir.

Mehmet ALTUNTAŞ
Kurul Üyesi

KARŞI GÖRÜŞ

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevlerinden biri de özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmektir(Madde 9-i). Söz konusu bu görev İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek ihtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

Bu kapsamda yapılan başvurularda Kanunun 17. maddesi hükümlerinin uygulanacağı emredici hüküm olarak ortaya konmuştur. Kanunun 17.maddesinde: "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir... (2) ilgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*"

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kanunu yorumladığımızda "İşkence ve Kötü muamele yasağının ihlali iddiasında bulunan her gerçek kişi Kuruma başvurabilir. Kişi, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir." Sonucu ortaya çıkmaktadır.

Defalarca uyardırma rağmen cezaevlerinden gelen bütün dilekçeler bireysel başvuru olarak değerlendirilmekte ve ihlal incelemesi yapılmakta Kurumun kaynakları heba edilmektedir.

Somut başvuru Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir başvuru değildir.

Başvuran somut ve belirli bir olaydan bahsetmemektedir. Sadece Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında Önleme ziyareti yapılmasını gerektirebilecek bir dilekçe vermiştir. Söz konusu dilekçe üzerine bu tür bir ziyaret gerçekleştirilebilir. Ancak dilekçede yazılı onlarca konu için başvuruya ilişkin usul ve esaslar hiçe sayılarak ihlal incelemesi yapılması uygun değildir.

Söz konusu başvurular için yapılması gereken 17. vd maddelerinin gerekleri yerine getirilmeli özellikle de kanunun emredici olarak koyduğu süreye uyulmalıdır.

Somut hangi olayın işkence ve kötü muamele olarak sayılacağı, kimin yaptığı ve Kurumuna yapılmış müracaatın olup olmadığı yöntemince araştırılmalıdır.

Bunların hiç biri yapılmadığı gibi başvuru tarihinden itibaren bir yıldan fazla da süre geçmiştir

Sonuç itibari ile;

İşleme konmayacak bir başvuru için ihlal incelemesi yapılmıştır. Bu sebeple başvurunun işleminden kaldırılması gerekir. Bu gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI GÖRÜŞ

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevlerinden biri de özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmektir(Madde 9-i). Söz konusu bu görev İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek ihtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

Bu kapsamda yapılan başvurularda Kanunun 17. maddesi hükümlerinin uygulanacağı emredici hüküm olarak ortaya konmuştur. Kanunun 17.maddesinde: "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir... (2) ilgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*"

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kanunu yorumladığımızda "İşkence ve Kötü muamele yasağının ihlali iddiasında bulunan her gerçek kişi Kuruma başvurabilir. Kişi, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir." Sonucu ortaya çıkmaktadır.

Somut başvuru Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir başvuru değildir.

Başvuran somut ve belirli bir olaydan bahsetmemektedir. Sadece Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında Önleme ziyareti yapılmasını gerektirebilecek bir dilekçe vermiştir. Söz konusu dilekçe üzerine bu tür bir ziyaret gerçekleştirilebilir. Ancak dilekçede yazılı onlarca konu için başvuruya ilişkin usul ve esaslar hiçe sayılarak ihlal incelemesi yapılması uygun değildir.

Söz konusu başvurular için yapılması gereken 17. vd maddelerinin gerekleri yerine getirilmeli özellikle de kanunun emredici olarak koyduğu süreye uyulmalıdır.

Somut hangi olayın işkence ve kötü muamele olarak sayılacağı, kimin yaptığı ve Kurumuna yapılmış müracaatın olup olmadığı yöntemince araştırılmalıdır.

Bunların hiç biri yapılmadığı gibi başvuru tarihinden itibaren bir yıldan fazla da süre geçmiştir

Sonuç itibari ile;

İşleme konmayacak bir başvuru için ihlal incelemesi yapılmıştır. Bu sebeple başvurunun işlemden kaldırılması gerekir. Bu gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi